

Živali — vremenski proroki.

Spisal K. S.

inili so oni časi, ko smo bili navezani sklepati po vedenju živali in po izpremembi rastlin, kako bo vreme. Naši vremenokazi nam nakazujejo vsako izpremembo veliko bolj natančno. Vendar pa bi ne bilo prav, ako bi odrekli živalim zmožnost, da naznanjajo izpremembo vremena na en ali drug način.

Najbolje vam bo vedel o tem povedati pastir, ki pase svojo čredo dolgo vrsto let v logu; kmetič, ki opazuje vreme dan za dnem, kakor tudi lovec, ki lahko najbolj opazuje življenje v prirodi, bodisi pri živalih bodisi pri rastlinah. In ravno pastirju, kmetiču in lovcu so živali zanesljivejši vremenski proroki kakor pa katerikoli najboljši fizikalni vremenokaz. — Saj vam pa bo tudi znano, da časih slišimo, kako trga enega ali drugega po udih, tretjega skeli že zdavnaj zaceljena rana, četrtega zopet srbi kurje oko itd. — Vsi ti pravijo: „Slabo vreme bo!“ ali pa: „Vreme se bo izpremenilo.“

Ako je pa še celo človek tolikanj občutljiv za izpremembo vremena, kaj bi potem ne bile živali, ki so ustvarjene, da žive pod milim nebom ter si morajo same iskati hrane in zavetišča pred slabim vremenom, zakaj brez tega bi morale poginiti. Da pa jim je to mogoče, morajo imeti priprave, ki z njihovo pomočjo veliko prej čutijo, ali bo gorkejša ali mrzlejša, suho ali mokro vreme. Zaraditega kaže vsaka po svoji naravi in svojem življenju različno kretanje. Tako opazujemo, da je njih vedenje pred izpremembo vremena nemirno, veselo, bojazljivo, da se napihavajo, različno letajo itd.

Po dolgoletnem opazovanju so ljudje dognali o teh-le živalih, da so prav zanesljivi vremenski proroki: krt, veverica, planinski zajec, hišna miš,

konj, ovce in koze, govedo, jelen in srna, prašič, pes, mačka, jazbec, vrabec, ščinkovec, krivokljun, drozgi, škorec, vrani, srake, škrjanec, taščica, lastovke, slavec, palček, črna žolna, zelena žolna, kragulj, čuk, štokrlja, divja gos in divja raca, domača gos in domača raca, žerjavi, priba ali vivek, tonovščice, prepelica, burjevke, viharnice, čigre, golobi, kure, pav, pegatka, kokoške, plazilci in krkoni, ribe, gozdni lazar, žuželke, kobilice, striček, obadi, kresnice, muhe, mušice, bučele, sršeni, mravlje, pajki in še celo pijavke.

Oglejmo si torej, kako spoznavamo iz življenja in kretanja posameznih živali izpremembo vremena.

Kadar krt napravi veliko in jako visokih kupov, je kmetiču znamenje, da pride trajen dež.

Ako so netopirji skriti, pomeni skorajšnji dež.

Vreme ostane tudi za drugi dan isto, če ne vidimo v mokrotnih, mrzlih večerih nobenega netopirja, če pa letajo redko, je pričakovati boljšega vremena. Lepo vreme ostane, ako vidimo netopirja ob lepem vremenu okrog letati do zgodnjega jutra.

Jako občutljiva za izpremembo vremena je veverica. Tej so dež, nevihta in vihar jako neljubi gosti. Ob taki priliki je že dan poprej živalca jako nemirna ter silno skače med vejami in pri tem piska, cvili, gode in ploska kakor ima navado, kadar je najbolj razdražena.

Kadar se pripravlja na dež, tedaj gre v svoje gnezdo, ga zamaši in zadela proti oni strani, odkoder ima priti nevihta, se zvije v klopčič in počaka tako, da preide nevihta.

Alpski prebivalci so trdno prepričani, da bo naslednji dan deževalo, ako se svizci ne igrajo zunaj ob solncu. Ako dobi planinski zajec prej kakor navadno svoj zimski kožuh — namreč belo dlako — bo huda zima.

Ako pa hišne miši veselo in živahno cvilijo in piskajo, pridejo lepi dnevi.

Izkušen lovec sklepa po tem, kako si napravi zajec gnezdo ter kako se v njem vede in kako teka semtertja, ali se vreme izpremeni.

Kadar stopa osel jako leno, poveša glavo in ušesa ter se rad dregne ob steno, pride nevihta. Morda vam bo znano, kako se je to oslovo prorokovanje obneslo na lovu francoskega kralja Ludoviku XI. Zvezdogledi so mu prorokovali lepo vreme, toda ogljar, ki je srečal kralja, ga je opomnil na bližajočo se nevihto. Kralj je ogljarja slušal ter se vrnil domov, kamor je ravno komaj še dospel pred nevihto. Ko je potem ogljarja vprašal, kako mu je mogel tako gotovo naznaniti nevihto, mu je ogljar odgovoril, da se ima zahvaliti svojemu oslu, ki vedno s svojim vedenjem naznanja bližajočo se nevihto.

Konji naznanjajo v hlevu ali na paši izpremembo vremena s silnim mahanjem z repom. Poleg tega vedno bijejo ob tla.

Če se ovce še na potu proti domu pridno paso ter glasno mekataje nemirno letajo semtertja, si pogostoma oblizujejo gobec in se obračajo od vetra, tedaj ve pastir, da bo slabo vreme. Isto velja tudi, ako se ovni trkajo in koze poželjivo obirajo grmovje, ne da bi se dale z udarci odgnati. Nasprotno pa je znamenje za lepo vreme, ako te živali veselo skačejo na paši.

Slavni učenjak Newton je napravil lepega dne izlet. Ko je srečal pastirja, ki je pasel drobnico, mu ta nasvetuje, naj se obrne proti domu, češ, da bo deževalo. Ker pa ni bilo v zraku niti najmanjše meglice, Newton ni poslušal nasveta pastirjevega ter nadaljeval svoj izprehod, toda moral se je že čez pol ure vrniti, ker je res začelo krepko deževati. Ko je potem vprašal ovčarja, kako tako pozna vreme, mu je ta odgovoril, da ima v čredi starega ovna, ki naznanja prihajajoči dež tudi ob najlepšem vremenu, tako da se na poseben način obrača od vetra.

Slično se vede tudi govedo. Ob trajnem lepem vremenu se pase mirno in muli zadovoljno travo, ako pa se ima vreme izpremeniti, se neha govedo pasti. Obrača se proti vetru, zdajpazdaj vzdiguje glavo, si oblizuje gobec in poželjivo vdihava s široko odprtimi nosnicami zrak, noče leči, ampak se stoje skrrije za grmovje. Že starim Rimljanom je bilo znamenje za slabo vreme, ako si je govedo lizalo dlako in poželjivo z vzdignjeno glavo vdihavalo zrak. Nasprotno pa je bilo znamenje za lepo vreme, ako je govedo sprednji del telesa krivilo na levo.

Ako ima nastati slabo vreme, tekajo jeleni in srne nemirno v gozdu semintja ter izvablajo v presledkih take glasove kakor kadar se nenadoma prestrašijo.

Če se valjajo prašiči zadovoljno v močvirju ali gnojnici kar po cele ure, potem bo trajno gorko vreme, nasprotno preti dež, ako poželjivo vdihavajo zrak in razmetavajo hrano v koritu.

Tudi vedenje našega hišnega varuha psa je značilno za izpremembo vremena. Kadar je pes veliko trave, renči, se pogosto praska, koplje zemljo in se valja po tleh, bo gotovo slabo vreme.

Mačka je pred nevihto jako nemirna, popusti lov na miši, ne je in ne spi. Ako se umiva samo po glavi s tačico, bo lepo, ako pa seže tudi čez uho, bo slabo vreme.

Star pregovor je: Če pride jazbec o Svečnici iz svojega brloga, bo še dolga zima.

(Konec.)

Sinici.

*O, ti siničica,
poredna ti ptičica,
kaj boš prepevala v pestro pomlad?
Na hruški boš pela,
kjer gnezdo si splela,
da odgojila v njem zarod boš mlad.
Ali zapela boš
o mačicah belih,*

*ki zibljejo mlade se
po vrbah razcvelih?
Ali zapela boš
o dekllici mladi,
ki trga cvetice si
po pestri livadi? —
Sinica poslušaj, veselo dé:
„Pela bom, kar mi velevala srce!“*

D. A.

